

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

A. 1990 SONRASINDA TÜRKİYE

1. Siyasi Gelişmeler

1. Türkiye 1990'lı yıllara Anavatan Partisi iktidarıyla girdi. Ancak 20 Ekim 1991'de yapılan seçimler sonucu ülkeyi 1983'ten bu yana yöneten Anavatan Partisi iktidarı son buldu. Seçimlerin ardından Süleyman Demirel başbakanlığında Doğru Yol Partisi ile Sosyal Demokrat Halkçı Parti arasında koalisyon hükûmeti kuruldu. Böylece 1970'li yıllarda sıkça gördüğümüz ve 2000'li yılların başına kadar devam edecek olan koalisyon hükûmetleri dönemi yeniden başladı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Siyasi iktidar değişmiştir.
- B) Koalisyon hükûmeti kurulmuştur.
- C) Anavatan Partisi iktidarı 8 yıl sürmüştür.
- D) Demirel tek başına hükûmeti kurmuştur.
- E) 1991'de genel seçimler yapılmıştır.

2. 1993'te Turgut Özal'ın vefatıyla Süleyman Demirel cumhurbaşkanı oldu. Süleyman Demirel'in yerine Doğru Yol Partisi genel başkanı olan Tansu Çiller Türkiye'nin ilk kadın başbakanı oldu. Bu dönemde Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) ile ilişkilerinde önemli gelişmeler yaşandı ve 1995'te AB ile "Gümrük Birliği Antlaşması" imzalandı.

Buna göre;

- I. İlk defa kadın başbakan görev yapmıştır.
- II. AB birliği ile ilişkiler geliştirilmiştir.
- III. Cumhurbaşkanı değişmiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

3. Türkiye 1997’de 12 Eylül 1980’den sonra demokrasiye karşı yeni bir müdahaleyle karşılaştı. Başbakan Necmettin Erbakan’ın Refah Partisi ile Tansu Çiller’in Doğru Yol Partisi’nin oluşturduğu koalisyon hükûmeti, Millî Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında silahlı kuvvetler tarafından istifaya zorlandı. 28 Şubat 1997’deki MGK’nın tavsiye kararları hükûmete bildirildi. Kararda, laiklik vurgusu yapılarak irticaya karşı alınacak tedbirler sıralanıyordu.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Siyasi istikrar sağlanmıştır.
- B) Siyasete antidemokratik bir müdahale söz konusudur.
- C) Milli Güvenlik Kurulu kararları bağlayıcıdır.
- D) İlk defa siyasete müdahale edilmiştir.
- E) Hükümet askeri müdahaleye karşılık vermiştir.

4. 28 Şubat 1997’deki MGK’nın tavsiye kararları hükûmete bildirildi. Kararda, laiklik vurgusu yapılarak irticaya karşı alınacak tedbirler sıralanıyordu. Bu antidemokratik müdahale karşısında Başbakan Necmettin Erbakan, 18 Haziran’da Necmettin Erbakan başbakanlıktan istifa etti. Refah Partisi Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılırken Necmettin Erbakan’ın siyaset yapması yasaklandı. Daha önceki askerî darbelerin aksine bu sefer ordu yönetime bizzat el koymasa da demokrasi bu müdahaleden büyük zarar gördü.

Buna göre;

- I. Necmettin Erbakan istifa etmiştir.
- II. Antidemokratik bir müdahale vardır.
- III. İlk defa bir siyasi parti kapatıldı.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

5. Refah Partisi kapatıldıktan sonra yerine Fazilet Partisi kuruldu. Bu süreçte siyasi krizleri ekonomik krizler takip etti, toparlanmakta olan ekonomik göstergeler yeniden bozuldu. Özgürlüklerin kısıtlandığı ve antidemokratik uygulamaların olduğu bir döneme girildi. Mesut Yılmaz’ın başbakanlığındaki koalisyon hükûmeti ülkeyi 18 Nisan 1999’da yapılan seçime kadar yönetti. Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi bir araya gelerek Bülent Ecevit başbakanlığında yeni hükûmeti kurdu.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ülkede siyasi ve ekonomik kriz yaşanmıştır.
- B) Antidemokratik bir dönem yaşanmıştır.
- C) Koalisyon hükûmeti kurulmuştur.
- D) 1999 seçimini Anavatan Partisi kazanmıştır.
- E) Bülent Ecevit başbakanlık yapmıştır.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

6. 2000’de Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer cumhurbaşkanı seçildi. 3 Kasım 2002’de genel seçimler yapıldı ve bir önceki seçimde mecliste yer alan partilerin tamamı meclis dışında kaldı. Adalet ve Kalkınma Partisinin mecliste tek başına hükümet kuracak çoğunluğu elde etmesiyle 1991’den bu yana süregelen koalisyon hükümetleri dönemi sona erdi. Recep Tayyip Erdoğan, üzerindeki siyasi yasak kalkınca 2003’te başbakanlığı Abdullah Gül’den devraldı. Adalet ve Kalkınma Partisi 2007, 2011, 2015 ve 2018 yıllarında yapılan genel seçimleri kazanarak iktidarını sürdürdü.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) 2002’de Meclis’te tek parti vardır.
- B) Cumhurbaşkanı değişmiştir.
- C) Recep Tayyip Erdoğan siyasi yasaklı olmuştur.
- D) Adalet ve Kalkınma Partisi koalisyon kurmuştur.
- E) Adalet ve Kalkınma Partisi 2018 seçimlerini kazanmıştır.

7. Görev süresi dolan Ahmet Necdet Sezer’in yerine Adalet ve Kalkınma Partisinin Abdullah Gül’ü aday göstermesi sürecinde Genelkurmay Başkanlığı 27 Nisan 2007’de genel ağ aracılığıyla bir bildiri yayınladı. 27 Nisan E-Muhtırası olarak adlandırılan bu bildiride "Türk Silahlı Kuvvetlerinin laikliğin savunucusu olduğu" hatırlatılarak bu konunun kararlılıkla sürdürüleceği ve gerektiğinde bu görevin eksiksiz yerine getirileceği" sert bir şekilde dile getirildi. Bu bildiri karşısında hükümet ertesi günü açıklama yaparak Genelkurmay Başkanlığının Başbakanlığa bağlı bir kurum olduğunu hatırlattı, bu açıklamanın demokratik hukuk devletine aykırı olduğu belirtildi.

Buna göre;

- I. Genelkurmay Abdullah Gül’ün Cumhurbaşkanlığına karşıdır.
- II. Demokrasiye aykırı bir bildiri yayınlanmıştır.
- III. Hükümet askeri bildiriye karşılık vermiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

8. Abdullah Gül Türkiye'nin 11. cumhurbaşkanı seçildi. 2007'de yapılan referandum ile cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi kabul edildi. Bu karar doğrultusunda 10 Ağustos 2014'te ilk defa cumhurbaşkanlığı seçimi için halk sandık başına gitti. Cumhurbaşkanlığı seçimini kazanan Recep Tayyip Erdoğan Türkiye'nin 12. cumhurbaşkanı oldu. 16 Nisan 2017'de yapılan referandumla 'Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi' kabul edildi. 24 Haziran 2018'de yapılan seçimlerde Recep Tayyip Erdoğan yeniden cumhurbaşkanı seçildi

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Cumhurbaşkanı değişmiştir.
- B) Cumhurbaşkanı seçilme yöntemi değişmiştir.
- C) Türkiye 12. Cumhurbaşkanı'na seçmiştir.
- D) Recep Tayyip Erdoğan bir defa cumhurbaşkanı seçilmiştir.
- E) Hükümet sistemi değişmiştir.

Terörle Mücadele

9. PKK 1978'de saldırılara başlayarak sivil, asker, polis, kadın, çocuk ayırımı gözetmeden on binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden oldu. Ülkeyi bölmeyi amaçlayan bu örgüt haraç alma, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yapma gibi faaliyetlerle kendisine kaynak sağlamaktadır. Bölücü terör örgütüne yönelik olarak güvenlik güçlerimiz etkin şekilde mücadele vermektedir. 1999'da bölücü örgütün sözde lideri yakalanarak Türkiye'ye getirilmiş ve yargılanarak hapse mahkûm edilmiştir.

Buna göre;

- I. PKK bir terör örgütüdür.
 - II. PKK uluslararası güçler tarafından finanse edilmektedir.
 - III. PKK ülkeyi bölmeyi amaçlamaktadır.
- yargılarından hangisine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

10. Müslümanların dinî duygularını çıkarları için kullanan DAESH (İŞİD), ağırlıklı olarak Irak ve Suriye'de faaliyet gösteren bir terör örgütüdür. Bölgedeki petrol rezervleri sayesinde kendisine ekonomik kaynak sağlamaktadır. Bu örgüt 2004 yılında El-Kaide'ye bağlı olarak kurulmuştur. Bölgedeki istikrarsızlığı kullanarak Orta Doğu'yu bölmeyi ve yeniden sınırları çizmeyi isteyen güçler tarafından desteklenmiştir. Bölgedeki otorite boşluğundan yararlanarak ülkemizi de tehdit eden ve çeşitli eylemler gerçekleştiren bir örgüt hâlini almıştır.

Buna göre;

- I. DAESH Irak ve Suriye'de faaliyet yürütmüştür.
 - II. DAESH El-Kaide bağlantılı bir örgüttür.
 - III. DAESH MGK tarafından terör örgütü sayılmıştır.
- yargılarından hangisine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

2. Ekonomik Gelişmeler

11. 1980'lerden itibaren ekonomide dışa açılmayla birlikte yabancı sermaye girişi ve ihracat arttı. Buna karşılık ithalatta da artış olduğu için dış ticaret açığı devam etti. Dış borçlanma da artarak 1980'de 10 milyar dolar iken 1990'da 50 milyar dolar sınırına ulaştı. Enflasyon da giderek arttı. Buna karşılık faiz oranlarının ve döviz kurlarının baskı altında tutulması sonucu dövize karşı artan talep, Türk lirasından kaçışa neden oldu.

Buna göre;

- I. Yabancı sermaye girişi yaşanmıştır.
- II. Türk lirasından kaçış yaşanmıştır.
- III. Enflasyonla mücadele başarılı olmuştur.

yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

12. 1994 yılının başına gelindiğinde, Cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik krizlerinden biri yaşandı. 5 Nisan 1994'te hükûmet, dengeleri yeniden kurmak amacıyla yeni ekonomik önlemler paketi ilan etti. Bu paket devlete ait KİT (Kamu İktisadi Teşebbüsleri) adı verilen işletmelerin zararlarını karşılamaya, döviz piyasalarına güven getirmeye, Merkez Bankasına güç kazandırmaya, kamu gelirlerini artırmaya ve iş hayatına disiplin getirmeye yönelik kararları kapsıyordu. Sonuçta, ücretler düşürüldü, işsizlik arttı, yüksek bir devalüasyon ve enflasyon dönemi başladı. Türkiye'de ilk kez mal yokluğundan değil, üretilen malların satılmamasından bir kriz yaşandı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ekonomik kriz yeni önlemlere yol açmıştır.
- B) Merkez Bankası güçlendirmeye çalışılmıştır.
- C) Yabancı yatırımlar teşvik edilmiştir.
- D) İşsizlik artış göstermiştir.
- E) Üretilen malların satılması zorlaşmıştır.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

13. 1995-1999 döneminde 1989-1994 arasında sürdürülen ekonomi politikalarına devam edildi. 1995'ten itibaren faiz oranları yükseldi, iç ve dış borç arttı. 1999'a gelindiğinde borç miktarı çok yükseldi ve IMF ile yeni bir istikrar programı imzalandı. Bu programa rağmen 2001'de yeni bir kriz yaşandı. 19 Şubat 2001'de Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ve Başbakan Bülent Ecevit arasında Millî Güvenlik Kurulu toplantısında yaşanan tartışma ve bunun kamuoyuna yansımaları mali piyasaları sarstı.

Buna göre;

- I. İç ve dış borç artışı yaşanmıştır.
- II. Dış finans kuruluşlarıyla çalışılmıştır.
- III. Siyasi krizler ekonomiyi etkilemiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

14. 2001 Ekonomik Krizi çok sayıda kişinin işsiz kalmasına ve döviz borcu olan kimselerin borçlarını ödeyememesine neden oldu. İnsanların alım gücü düştü. Pek çok şirket batarken yaşanan kriz nedeniyle esnaflar kepenk kapattı ve protestolar başladı. Hükûmet krizi aşmak için IMF'ye başvurdu. IMF'nin Türkiye'ye verdiği program uygulamaya kondu. Enflasyonu düşürmek için önlemler alındı. Ülkemiz IMF ile toplam 19 stand-by anlaşması (sıtend bay-IMF'nin ihtiyaç duyan üyelerine finansal destek vermek amacıyla yaptığı anlaşmalar) yaptı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Siyasi gerginlik ekonomik krize yol açmıştır.
- B) Döviz borcu olanların sayısı arttı.
- C) Türkiye dış finansal destek almıştır.
- D) Türkiye AB'den destek almıştır.
- E) Esnafa kredi desteği sağlandı.

15. 2008'e gelindiğinde dünyanın birçok ülkesini etkileyen bir ekonomik kriz ABD'den başlayarak hızla yayıldı. Birçok ülkenin finansal kurumları iflas etti ya da zor duruma düştü. Bu krizin Türkiye'ye etkisi özellikle dış kredilerin azalması şeklinde oldu. Krizde olan Avrupa ile Türkiye arasında ticari ilişkiler azaldı, Türkiye'nin dış ticaret açığı arttı. 2005 yılında Türk lirasından altı sıfır silinmesi, enflasyonun tek hanelere inmesi, yabancı sermaye girişinin artması, 2008 yılında IMF'ye olan borçların ödenmesi ile borç alma döneminin sona ermesi bu süreçte dikkat çeken ekonomik gelişmelerdir.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ekonomik kriz ABD'den yayılmıştır.
- B) Dış krediler azaldı.
- C) Türkiye dış ticaret açığı yaşadı.
- D) Türkiye Avrupa ile olan ticaretini artırdı.
- E) Türk lirasından altı sıfır silindi.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

3. Sosyal ve Kültürel Gelişmeler

16. 1990 sonrasında kırsal bölgelerden şehirlere göç artarak devam etti. 1980’de kır ve kent nüfusu yaklaşık aynı oranda iken 2007’de şehirde yaşayanların oranı % 70’i geçti. Şehirler gecekondulaşma mahalleleri ile büyümesini sürdürdü. Ancak 1990’ların ortalarından itibaren bu yapılaşmaların önüne geçilmesi ve kentsel dönüşüm çalışmaları sonucu apartmanların artmasıyla yeni bir mahalle olgusu doğdu.

Buna göre;

I. Şehir nüfusu kırsal kesiminin iki katını aşmıştır.

II. Gecekondulaşma yaşanmıştır.

III. Yeni bir mahalle olgusu yaşanmıştır.

yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

17. Tek kanallı dönemden 1990’larda ülke genelinde yüzlerce televizyon ve radyo kanalının yayın yaptığı bir döneme geçildi. Bu gelişme ifade özgürlüğünün artmasını sağlarken dünyadaki gelişmelerden kısa süre içinde haberdar olmamıza ve bunlardan etkilenen bir toplum hâline gelmemize neden oldu. Ekonominin dışa açılmasıyla birlikte birçok yabancı firma ülkemizde boy göstermeye başladı. Çok sayıda fastfood (fesfut) restoranın açılması, geleneksel yiyecek ve içeceklerin arka plana itilmesine yol açtı. 1990’larla birlikte alışveriş merkezlerinin açılmaya başlanması tüketimin artmasına neden oldu ve zaman içinde bu mekânlar bir yaşam biçimi hâline geldi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

A) Televizyon yayıncılığı gelişmiştir.

B) Beyaz eşya sektörü gelişmiştir.

C) Küreselleşme artmıştır.

D) Yabancı firmalar ülkemizde yatırım yapmıştır.

E) Alışveriş merkezleri sosyal hayatta yerini almıştır.

18. 2000’li yıllardan itibaren cep telefonları ve genel ağ yaygınlaştı. Böylece bilgiye ulaşmak kolaylaştı. Ancak bu gelişmeler teknoloji bağımlılığına, aile ve arkadaşlık ilişkilerinde değişimlere neden oldu. Teknoloji bağımlılığı çağın önemli bir psikolojik rahatsızlığı hâline geldi. 1990’larda arabesk müzik popülerliğini yitirmeye başlarken pop müzik altın çağını yaşadı. Tarkan, Hakan Peker, Sertap Erener, Mustafa Sandal, Candan Erçetin gibi şarkıcılar büyük ilgi çekti. 2000’lerden itibaren Türk sineması yeniden canlandı ve gişede yabancı sinema filmlerini geride bırakmaya başladı. Derviş Zaim, Nuri Bilge Ceylan, Semih Kaplanoğlu, Yavuz Turgul gibi yönetmenler ulusal ve uluslararası yarışmalarda ödül alan filmleri yönettiler.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Televizyon yayıncılığı başladı.

A) Teknolojik gelişmeler sosyal hayatı etkilemiştir.

C) İnternet bankacılığı yaygınlaştı.

D) Nobel edebiyat ödülü kazanıldı.

E) Sinema sadece ulusal düzeyde gelişti.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

19. Tiyatroya olan ilgi de artış gösterdi ve birçok oyun kapalı gişe oynanmaya başladı. Spor alanında özellikle halter ve güreş gibi branşlarda 1990 sonrasında önemli başarılar elde edildi. Halterde Naim Süleymanoğlu ve Halil Mutlu kırıkları dünya ve olimpiyat rekorlarıyla ülkemizi dünya çapında gururlandırdılar. Güreşte Mehmet Âkif Pirim, Hamza Yerlikaya, Rıza Kayaalp şampiyonluklar kazanan güreşçilerimizden yalnızca birkaçıdır.

Buna göre;

I. Halterde uluslararası başarılar kazanılmıştır.

II. Tiyatroya olan ilgi artmıştır.

III. Voleybolda başarılar kazanılmıştır.

yargılarından hangisine ulaşamaz?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

20. Futbolda A Millî Takım düzeyinde Türkiye, 2002 Dünya Futbol Şampiyonası'nda ve 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda 3. olarak önemli başarı kazandı. A Millî Erkek Basketbol Milli Takımı, 2001 Avrupa Basketbol Şampiyonası ve 2010 Dünya Basketbol Şampiyonası'nda ikinci olmayı başardı. A Millî Kadın Voleybol Millî Takımı 2003 yılında Türkiye'de düzenlenen Avrupa Voleybol Şampiyonası'nda gümüş madalyaya uzanırken 2012'deki şampiyonada bronz madalya kazandı.

Buna göre;

I. Futbolda uluslararası başarı kazanılmıştır.

II. Basketbolda uluslararası başarı kazanılmıştır.

III. Kadınlar uluslararası başarılar kazanmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

21. Ülkemizde bilim insanlarının sayısının artmasıyla birlikte bilim alanında alınan patent sayısı giderek artmaktadır. Türkiye bilime verdiği önemle birlikte birçok alanda kendi ayakları üstünde durmaya başladı. Örneğin savunma sanayi alanında gösterdiği ilerlemeyle kendi savunma sistemlerini üretebilen bir ülke hâline geldi. Türk bilim insanları yaptıkları çalışmalarla uluslararası alanda birçok başarı kazanmaktadırlar. Gazi Yaşargil, Aziz Sancar, Gözde Durmuş, Canan Dağdeviren, Oktay Sinanoğlu bu isimlerden bazılarıdır. Aziz Sancar 2015 yılında kimya dalında Nobel ödülü aldı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

A) Uluslararası başarıları olan Türk bilim insanları yetişmiştir.

B) Savunma sanayi alanında yatırımlar yapılmıştır.

C) Savunma sanayimiz gelişmiş devletlerle rekabet edecek hale gelmiştir.

D) Kimya dalında Nobel ödülü kazanılmıştır.

E) Bilim alanında patent sayısında artış yaşanmıştır.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

B. 1990 SONRASINDA DÜNYADAKİ GELİŞMELER VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

1. SSCB'nin Dağılması ve Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Kuruluşlar

1. 1980'lere geldiğinde SSCB'de önemli değişiklikler oldu. SSCB mevcut siyasi ve ekonomik yapısıyla dünyadaki etkinliğini sürdüremeyecek bir konuma gelmişti. Silahlanma yarışı ülkeyi ekonomik olarak zor duruma sokmuştu. SSCB'nin etkisi altındaki Doğu Bloku ülkelerinde demokratik talepler artmıştı. Tüm bu gelişmeleri göz önüne alan SSCB Lideri Gorbaçov siyasi ve ekonomik yapıda değişiklikler yapmak amacıyla 1987'de glasnost ve perestroyka adını verdiği açıklık ve yeniden yapılanma siyasetini açıkladı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) SSCB siyasi ve ekonomik sorunlar yaşamaktadır.
- B) Doğu Bloku ülkelerinde demokratik yönetim egemendir.
- C) SSCB Doğu Avrupa'ya hakim bir devlettir.
- D) Silahlanma yarışı sona ermiştir.
- E) SSCB dağılmıştır.

2. SSCB Lideri Gorbaçov siyasi ve ekonomik yapıda değişiklikler yapmak amacıyla 1987'de glasnost ve perestroyka adını verdiği açıklık ve yeniden yapılanma siyasetini açıkladı. Bu siyasetin amacı liberal uygulamalarla totaliter devlet düzenini değiştirmek, halkın tepkisini yatıştırmak, birliği dağılmaktan kurtarmak ve ekonomik durgunluğu aşmaktır. Ancak perestroyka politikası tıkanan siyasi sistemi düzeltemedi ve SSCB'yi oluşturan cumhuriyetlerde ayrılık eğilimini dizginleyemedi. Gorbaçov'un ayrılık eğilimini önlemeye yönelik olarak ortaya attığı Egemen Devletler Birliği Antlaşması da bunu engelleyemedi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) SSCB yapısal değişikliklere gitmiştir.
- B) Liberal uygulamalar öngörülmüştür.
- C) Halkın yönetime desteği amaçlanmıştır.
- D) Çok partili seçim amaçlanmıştır.
- E) SSCB'ye bağlı devletlerde ayrılma eğilimi baş göstermiştir.

3. Bu süreçte ordu içindeki bazı komutanlar Gorbaçov'a karşı bir darbe yaptı. SSCB'yi oluşturan cumhuriyetlerden Rusya Federasyonu'nun Devlet Başkanı Boris Yeltsin, darbeyi yapanlara karşı halkı direnmeye çağırdı. Bu çağrıya uyan halk darbecilere karşı koydu. Böylece darbe başarısız oldu. Bu gelişmeyi takip eden günlerde SSCB'yi oluşturan cumhuriyetlerin birçoğu bağımsızlıklarını ilan ettiler. Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan ve Azerbaycan SSCB'den ayrılarak bağımsızlıklarına kavuşan Türk cumhuriyetleri oldu. 19 Ağustos 1991'de Sovyet Komünist Partisinin faaliyetlerinin son bulmasıyla SSCB resmen sona erdi.

Buna göre;

- I. Ordu yönetime müdahale etmiştir.
- II. Halk darbecilere karşı çıkmıştır.
- III. Bağımsızlık kazanan Türk Cumhuriyetleri vardır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

4. Türkiye, bağımsızlığını ilan eden Türk cumhuriyetlerini tanıyan ilk ülke oldu. Tarihî, kültürel ve etnik bağları nedeniyle Türkiye bu ülkelerle yakın ilişkiler kurdu ve onları uluslararası kuruluşlara girmeleri konusunda teşvik etti. Bu doğrultuda Türkiye; siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda Türk cumhuriyetleri ile iş birliği çalışmaları başlattı. Türk cumhuriyetleriyle iş birliği çerçevesinde TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı), Yunus Emre Enstitüsü ve Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı gibi kurum ve kuruluşlar faaliyet sürdürmektedir.

Buna göre;

- I. Türkiye bağımsızlığını kazanan Türk cumhuriyetleriyle siyasi ilişkiler kurmuştur.
- II. Türk cumhuriyetleriyle ilişkileri geliştirecek kurumlar oluşturulmuştur.
- III. Bağımsızlığını kazanan ülkelerde temsilcilikler açılmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

5. 1992’de kuruldu. TİKA kurulduğu dönemde Türk cumhuriyetlerinin kendi kimliğini sağlıklı bir şekilde inşa etmesi, kültürel ve siyasi haklarının gelişmesi, teknik alt yapı konusunda eksiklerinin giderilmesi gibi alanlarda çalışmalar yaptı. Eğitim, sağlık, restorasyon, tarımsal kalkınma, maliye, turizm, sanayi alanında birçok proje ve faaliyet yürüttü. TİKA, günümüzde 5 kıtada 170’e yakın ülkede kalkınma merkezli iş birliği çalışmaları yapmaktadır. Ülkemiz TİKA aracılığı ile Büyük Okyanus’tan Orta Asya’ya, Orta Doğu ve Afrika’dan Balkanlara, Kafkasya’dan Latin Amerika’ya kadar birçok ülke ile bilgi ve tecrübesini paylaşmaktadır.

Buna göre TİKA;

- I. 5 kıtada sanayi yatırımları yapmıştır.
- II. Kültürel ve siyasi ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmuştur.
- III. Kalkınma merkezli iş birliği yapmaktadır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

6. 1993'te Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye arasında imzalanan anlaşmayla kuruldu. TÜRKSOY çok sayıda etkinlik düzenlemektedir. Nevruz kutlamaları bu etkinliklerin başında gelir. Sanatsal buluşmalar kapsamında, TÜRKSOY her yıl, Türk dünyasından fotoğrafçıları, ressamaları, opera sanatçıları, şairleri, medya mensuplarını, tiyatro gruplarını, dans ve müzik topluluklarını bir araya getirmektedir. TÜRKSOY Türk halklarının ortak geçmişini; dil, edebiyat, kültür ve sanat faaliyetlerini bir bütün hâlinde ele alan pek çok bilimsel çalışmanın yapılmasına öncülük etmektedir.

Buna göre TÜRKSOY;

I. Türk ülkeleriyle ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

II. Türk halklarının ortak geçmişini araştırmaktadır.

III. Nevruz etkinliği düzenlemiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

2. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri

7. II. Dünya Savaşı sonrasında 1951'de Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu (AKÇT) kurdu. Böylece Avrupalı devletler arasında kalıcı barışı sağlama ve iş birliği yapma yönünde önemli bir adım atıldı. Bu altı ülke 1957'de, iş gücü ile mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayanan bir ekonomik birlik olan "Avrupa Ekonomik Topluluğunu" (AET) kurdu. AET'nin amacı, malların, iş gücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın kurulması ve en nihayetinde siyasi bütünlüğe gidilmesiydi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) İkinci Dünya savaşından sonra Avrupa devletlerinde örgütlenme yaşanmıştır.

B) Avrupa'da barışı sağlama çabaları vardır.

C) Doğu Avrupa ülkeleri AET içinde yer almıştır.

D) Avrupa ülkeleri ekonomik iş birliği yapmıştır.

E) Ortak bir Pazar oluşturma çabası vardır.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

8. AET'nin başarısı karşısında 1973'ten itibaren günümüze kadar topluluk yeni üye ülkelerle giderek genişledi. AET, 1991 Maastricht (Mastrikt) Antlaşması ile Avrupa Birliği (AB) adını aldı. Türkiye AET'nin kurulmasından kısa bir süre sonra 1959'da bu topluluğa ortaklık başvurusunda bulundu. Başvuru sonrasında görüşmeler gerçekleştirildi ve 1963'te taraflar arasında Ankara Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma, Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerinin hukuki temelini oluşturdu.

Buna göre;

I. Türkiye AET'ye ortaklık başvurusu yapmıştır.

II. Türkiye AB üyeliğine kabul edilmiştir.

III. AET AB adını almıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. Türkiye-AB ilişkileri, 1970'li yılların başından 1980'lerin ikinci yarısına kadar, siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı istikrarsız bir seyir izledi. 12 Eylül 1980 askerî darbesinin ardından ilişkiler resmen askıya alındı. 1987'de Türkiye'nin başvurusu, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesi gerektiği ifade edilerek kabul edilmedi. Bu olumsuzluklara rağmen 1 Ocak 1996'da AB ile Gümrük Birliği Antlaşması imzalandı ve son döneme geçildi. Bu antlaşmayla taraflar arasında malların serbest dolaşımı ve ortak gümrük tarifelerinin uygulanması sağlandı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkiye AET'ye 1970'li yıllarda başvurmuştur.
- B) Siyasi istikrarsızlık Türkiye AB ilişkilerini etkilemiştir.
- C) Türkiye AB üyeliğini askıya almıştır.
- D) Askeri yönetim AB üyeliği için başvuru yapmıştır.
- E) Türkiye AB ilişkileri istikrarlı bir seyir izlemiştir.

10. 1999'da toplanan Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü tanındı. 2005'te Lüksemburg'da yapılan toplantı ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başladı. Böylece, Türkiye ile AB arasındaki önemli bir sürece girildi. Katılım müzakerelerinde Türkiye, başta siyasi kriterler olmak üzere AB ile uyumu sağlayacak yasal düzenlemeler gerçekleştirdi. AB ile ilişkileri yürütmek amacıyla T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı kuruldu. Hâlen AB'ye üyelik için katılım müzakereleri devam etmektedir.

Buna göre;

I. Türkiye adaylık statüsüne alınmıştır.

II. Türkiye AB ile uyum için yasal düzenlemelere gitmiştir.

III. Türkiye AB ile katılım müzakereleri başlamıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

3. Bosna-Hersek Savaşı ve Balkanlardaki Gelişmeler

11. I. Dünya Savaşı'nın sonunda kurulan Yugoslavya; Sırp, Boşnak, Hırvat, Makedon, Sloven gibi farklı etnik yapıda ve inançlarda halklardan meydana gelmiş bir ülkeydi. Yugoslavya 1990 sonrasında hızla parçalandı. Hırvatistan, Slovenya, Makedonya'nın ardından 29 Şubat-1 Mart 1992'de gerçekleştirilen referandum ile Bosna-Hersek bağımsızlığını ilan etti. Ancak Bosna-Hersek'in bağımsızlığını kabul etmeyen Sırlar, Bosna- Hersek'teki Boşnak ve Hırvat nüfusu katletmeye başladılar (6 Nisan 1992). Amaçları etnik temizlik yaparak ülkeyi Sırplaştırmaktı.

Buna göre;

- I. Yugoslavya farklı etnik yapılardan oluşmaktadır.
- II. Bosna-Hersek bağımsızlığını ilan etmiştir.
- III. Sırlara karşı Hırvatlar ve Boşnaklar iş birliği yapmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

12. Yugoslavya ordusunun silahlarına sahip olan Sırlar üç yıl boyunca tüm dünyanın gözleri önünde Boşnak ve Hırvatlara soykırımda bulundular.¹¹ Temmuz 1995'te Radko Miladić komutasındaki Sırp ordusu Srebrenitsa'da BM komutasındaki 400 Hollandalı askere rağmen 8.000'den fazla Boşnak'ı katlederek soykırıma uğrattı. Hollandalı askerler bu katliama seyirci kaldılar. Yaşanan bu insanlık dışı savaşta Boşnaklar Aliya İzzetbegoviç liderliğinde tüm imkânsızlıklara rağmen büyük bir direniş gösterdiler. Saraybosna'yı terk etmeyen Aliya İzzetbegoviç askerleri ile beraber siperde bulundu, sığınaklarda yaşadı. Bosna-Hersek Savaşı NATO'nun geciken müdahalesiyle 1995'te sona erdi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Boşnaklar Sırlar tarafından soykırıma uğratılmıştır.
- B) Birleşmiş Barış Gücü görevini yapmamıştır.
- C) Srebrenitsa da Boşnaklar soykırıma uğramıştır.
- D) Aliya İzzetbegoviç liderliğinde Boşnaklar Sırlarla savaşmıştır.
- E) Türkiye Bosna-Hersek'e askeri destek göndermiştir.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

13. Bosna-Hersek yaklaşık 200 bin şehidin verildiği bir mücadelenin ardından özgürlüğüne kavuştu. 5 Eylül 1995'te Cenevre'de savaşın tarafları barış görüşmelerine başladılar. Daha sonra taraflar ABD'nin Dayton (Deytin) kentinde görüşmelere devam ederek 21 Kasım 1995'te Dayton Barış Antlaşması'nı imzaladılar. Bu antlaşmayla Bosna-Hersek bir devlet olarak tanındı. Bu devlet Bosna-Hersek Federasyonu ve Bosna Sırp Cumhuriyeti'nden oluşacaktı. Dayton'da imzalanan ön antlaşma, 14 Aralık 1995'te Paris Antlaşması ile kesinlik kazandı. Bosna-Hersek'te yapılan seçimler sonucu Aliya İzzetbegović cumhurbaşkanı seçilerek 1998'e kadar bu görevde kaldı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Bosna-Hersek bir devlet olarak tanınmıştır.
- B) Özgürlük mücadelesinde binlerce şehit verilmiştir.
- C) Aliya İzzetbegović Cumhurbaşkanlığı yapmıştır.
- D) Barış görüşmeleri ABD'de yapılmıştır.
- E) Bosna Hersek'in tamamına Boşnaklar egemendir.

14. 1990'lı yılların sonlarında Balkanlarda bir diğer önemli olay "Kosova sorunu" dur. Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek ve Makedonya'nın Yugoslavya'dan ayrıldıklarını ilan etmesinden hemen sonra, Sırbistan bağımsızlığını tanımadığı Kosova'yı içine alan yeni bir Yugoslavya kurulduğunu ilan etti. Kosova buna tepki göstererek tam bağımsızlık yolunda kararlı bir tutum izledi. Artan baskılar ve Sırp tehdidi, ikinci bir Bosna krizi istemeyen Batılı ülkeleri harekete geçirdi. Sonuçta Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan etti.

Buna göre;

- I. Yugoslavya'nın dağılması siyasal sorunlara yol açmıştır.
- II. Kosova Yugoslavya'dan ayrılan bir bölgedir.
- III. Kosova Batılı ülkelerin müdahalesi ile bağımsızlığını kazanmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

4. 11 Eylül Saldırıları ve Terör

15. 11 Eylül 2001’de teröristler tarafından kaçırılan dört yolcu uçağı, ABD’nin çeşitli yerlerindeki binalara çarparak 3.000’den fazla Amerikan vatandaşının hayatını kaybetmesine neden oldu. Daha önce böylesi bir terör tehdidi ile karşılaşmamış olan ABD, bu tehdide karşı "Terörizmle Küresel Savaş" adıyla yeni bir savaş başlattı. ABD ilk olarak terörizme destek verdiği gerekçesiyle Afganistan’a askerî müdahalede bulundu. Bu müdahalenin hedefi Afganistan’daki Taliban yönetimini ve 11 Eylül’ün sorumlusu görülen El-Kaide terör örgütünü etkisiz hâle getirmektir. Bu harekât sonucu 13 Kasım 2001’de Kâbil ele geçirildi ve Taliban rejimi devrildi.

Buna göre;

- I. Küresel terör ABD’yi hedef almıştır.
- II. ABD Afganistan’a askeri müdahale de bulunmuştur.
- III. ABD Afganistan’daki yönetimi devirmiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

16. 11 Eylül sonrasında bazı politikacılar ve akademisyenler küresel barış ve istikrarın sağlanması için aşırı yoksulluk ve ekonomik problemlerle mücadele edilmesi gerektiğini savunurken özellikle ABD’li politikacılar askerî güç kullanarak terörizmle mücadeleyi desteklediler. 11 Eylül saldırısı sonrasında İslam ve Batı dünyasındaki ayrım derinleşti. 11 Eylül sonrasında ABD’nin Afganistan’a müdahalesini Irak’ın işgali izledi. Bu harekâtlar sonucunda binlerce sivil öldü. Bu durum, İslam dünyasının büyük bölümünde ABD’ye olan tepkiyi arttırdı.

Buna göre 11 Eylül saldırısı;

- I. Terörizmle mücadele konusunda görüş ayrılıkları yaşanmasına yol açmıştır.
- II. İslam ve Batı dünyasında ayrımı derinleştirmiştir.
- III. ABD Orta Doğu’da müdahaleci bir politika izlemesine yol açmıştır.
- IV. Terör konusunda İslam dünyasıyla iş birliğini artırmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) I, II ve III
- E) I, II, III ve IV

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

5. Orta Doğu'da Meydana Başlıca Gelişmeler

a. Siyonizm Sorunu

17. XIX. yüzyılda Yahudi kökenli gazeteci Theodor Herzl tarafından teorisi ortaya atılan Siyonizm, Yahudileri ulusal bilinç etrafında birleştirmeyi ve Filistin'de bir Yahudi devleti kurmayı amaçlamaktaydı. Bu doğrultuda Filistin'e yerleşen Yahudiler 1948'de İsrail Devleti'nin kurulduğunu ilan ettiler. Böylece günümüze kadar devam eden Siyonizm sorunu başladı. Filistin halkı her Arap-İsrail savaşı sonunda daha zor duruma düştü.

Buna göre;

- I. Siyonizm fikrini Theodor Herzl ortaya atmıştır.
- II. 1948'de İsrail Devleti kurulmuştur.
- III. Bazı Arap devletleri İsrail'in kuruluşunu kabul etmemiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

18. Başlangıçta Arap devletlerinin desteği ile bağımsızlıklarını kazanacaklarına inanan Filistinliler 1962'de silahlı mücadeleye başladılar. 1964'te Yaser Arafat önderliğinde ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) çatısı altında birleştiler. FKÖ, Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin Devleti'nin kurulması için çalıştı. Bu amaçla Birinci İntifada (ayaklanma) adı verilen ve 1987'de başlayan Filistin topraklarını geri alma mücadelesi başladı. Filistin Millî Konseyi 15 Kasım 1988'de Bağımsız Filistin Devleti'ni ilan etti. Bağımsız Filistin Devleti'ni Türkiye dâhil birçok ülke tanıdı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Filistinliler silahlı mücadeleye girişmiştir.
- B) Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin Devleti'nin kuruluşu amaçlanmıştır.
- C) Filistinliler Arap devletlerinin desteğini almıştır.
- D) Bağımsız Filistin Devleti ilan edilmiştir.
- E) Türkiye Filistin Devleti'ni tanımıştır.

19. FKÖ diplomasi yolunu da kapatmayarak sorunun çözümü için İsrail ile barış görüşmelerine oturdu. 1993'te İsrail ve FKÖ liderleri barış antlaşması imzaladı. Bu antlaşmaya göre İsrail, Batı Şeria ve Gazze'de Filistinlilerin özerkliği resmen kabul edildi. Ancak İsrail'in işgal ettiği yerlerden geri çekilmek istememesi, Filistin topraklarında sürekli yeni Yahudi yerleşim yerleri kurması ve Filistin'in bağımsızlığını tanımaması kalıcı bir barış yapılmasını engelledi.

Buna göre;

- I. İsrail ile barış görüşmeleri yapılmıştır.
- II. 1993'te Batı Şeria ve Gazze'de Filistinlilerin özerkliği kabul edilmiştir.
- III. İsrail işgal bölgelerinde yeni yerleşimler açmaktadır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

20. İsrail saldırıları 2000’li yıllara gelindiğinde artarak devam etti. İsrail güvenlik gerekçesiyle Batı Şeria ile arasına sınır boyunca büyük bir duvar örerek bölgedeki Filistinlileri âdeta bir açık hava hapishanesi içine aldı. Gazze’ye saldırılar düzenleyerek ve burayı abluka altına alarak Filistinlilerin birçok temel ihtiyacını karşılamasına engel oldu. Tüm bunlara rağmen Rusya, Brezilya, Arjantin ve Şili, 1967 öncesi sınırlarını esas alarak Filistin’i bağımsız bir devlet olarak tanıdılar.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İsrail Filistin görüşmeleri sürmektedir.
- B) Filistinliler İsrail’in baskısı altında yaşamaktadır.
- C) İsrail yeni yerleşim açma politikasını terk etmiştir.
- D) İsrail ABD ile iş birliği içindedir.
- E) Türkiye bağımsız Filistin Devletini tanımıştır.

21. 2011’de Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas bağımsız bir devlet olarak tanınmak için Birleşmiş Milletlere resmen başvuru yaptı. Yapılan oylamada 138 ülkenin evet oyu verirken, ABD, İsrail, Kanada hayır oyu kullanana devletler arasında yer aldı. 41 ülke de oylamada çekimser kaldı.

Buna göre;

- I. Bağımsız Filistin Devleti’ni tanıyan pek çok ülke olmuştur.
- II. ABD bağımsız Filistin Devleti’ni tanımamıştır.
- III. Çekimser kalan ülkeler vardır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

b. Körfez Savaşları

1. Irak, 1980-1988 yılları arasında İran ile yaptığı savaşta ekonomik yönden büyük kayba uğrayarak büyük bir borç yükünün altına girdi. Borçlu olduğu ülkelere Kuveyt’in borçlarını silmemesi üzerine Saddam Hüseyin liderliğindeki Irak, Kuveyt’in günlük limitten fazla petrol çıkararak kendisini zarara uğrattığı iddiasıyla bu ülkeden tazminat ve toprak istedi. Bu isteklerin kabul edilmemesi üzerine 2 Ağustos 1990’da Kuveyt’i işgal etti.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kuveyt Irak’ı savaş için kışkırtmıştır.
- B) Irak ekonomik olarak sıkıntı içerisindeydi.
- C) Kuveyt ABD’den yardım istemiştir.
- D) Savaşa İran müdahil olmuştur.
- E) Irak Arap ülkelerince desteklenmiştir.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

2. 2 Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi üzerine, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Irak'ın Kuveyt topraklarını boşaltması için karar alarak bu kararın uygulanmasını, aksi takdirde güç kullanılacağını duyurdu. Irak'ın bu süre içinde Kuveyt'i terk etmemesi üzerine ABD'nin öncülüğündeki çok uluslu güç 17 Ocak 1991'de taarruza geçti. Irak, çok uluslu güç karşısında başarısız olarak 6 Nisan 1991'de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin şartlarını kabul ettiğini bildirdi. Böylece I. Körfez Savaşı sona erdi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kuveyt Irak tarafından işgal edilmiştir.
- B) Irak'ın işgalinde ABD'nin öncülüğü vardır.
- C) Irak savaşta başarısız olmuştur.
- D) Körfez savaşı sona ermiştir.
- E) Saddam Hüseyin iktidardan düşürülmüştür.

3. Irak eski sınırlarına çekilirken ağır bir ekonomik ambargoyla karşı karşıya kaldı. I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'ta iç karışıklıklar başladı. Saddam Hüseyin'in yönetimine karşı muhalif Kürt grupları ülkenin kuzeyinde, Şii grupları ise ülkenin güneyinde ayaklandı. Saddam Hüseyin'in bu gruplarla mücadele etmesi üzerine ateşkesi de denetlemek için ABD, İngiltere ve Fransa askerlerinden oluşan uluslararası askerî bir kuvvet (Çekiç Güç) oluşturuldu.

Buna göre;

- I. Irak ambargoyla karşılaşmıştır.
- II. Irak'ta iç karışıklıklar yaşanmıştır.
- III. Çekiç güç oluşturulmuştur.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

4. Türkiye, I. Körfez Savaşı'nda Birleşmiş Milletlerin aldığı kararlara destek verdi, ancak savaşa aktif olarak katılmadı. Irak'a ekonomik ambargo uyguladı. ABD, Irak'ın kitle imha silahları ürettiğini ve teröre destek verdiğini iddia ederek bu devlete 20 Mart 2003'te yeniden savaş açtı. ABD, II. Körfez Savaşı'nda Birleşmiş Milletlerden askerî destek kararı çıkartamadığı için ağırlığını ABD ve İngiltere askerlerinin oluşturduğu koalisyon gücü ile harekete geçti. Bu güç 1 Mayıs 2003'te Irak'ta Saddam Hüseyin yönetimine son verdi. Irak'ta 2005'te geçici anayasa yapıldı ve demokratik yönetime geçildi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkiye, Körfez Savaşı'na katılmıştır.
- B) Saddam Hüseyin iktidardan düşmüştür.
- C) ABD uluslararası destekten yoksundur.
- D) İkinci Körfez Savaşı'nın Türkiye'ye etkisi olmamıştır.
- E) Irak'ta 2003'te demokratik yönetim kuruldu.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

5. Ancak ABD askerlerinin çekilmesine rağmen ülke huzur ve güven ortamına kavuşamadı. Etnik ve mezhepsel nedenlerle çatışmalar devam etti. Körfez Savaşları nedeniyle Kuzey Irak'taki otorite boşluğundan yararlanan bölücü terör örgütü, kamplarını buraya taşıdı. Savaşın etkisiyle ve Irak yönetiminin baskısıyla çok sayıda insan, Türkiye'ye sığındı. Bu mültecilerin vatanlarına geri dönünceye kadar geçen sürede barınma ve temel ihtiyaçları Türkiye tarafından karşılandı. Türkiye'nin bu tavrına karşılık Irak'taki insanlık dramına kayıtsız kalan bazı devletler sınırlarını kapatarak mültecilerin geçişine izin vermedi.

Buna göre;

- I. Körfez Savaşları Türkiye'yi sosyal açıdan etkilemiştir.
 - II. Kuzey Irak terör örgütünün yerleştiği bir alan oldu.
 - III. Türkiye Körfez Savaşı'ndan ekonomik olarak yararlandı.
- yargılarından hangisine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

c. Arap Baharı

6. 2010 yılında Tunus'ta iş bulamayıp seyyar satıcılık yapan bir gencin devlet görevlilerince darp edilmesi ve tezgahına el konulması üzerine başlayan hükûmet karşıtı gösterilerde devlet başkanı Zeynel Abidin Bin Ali istifa etti. Tunus'ta daha demokratik bir yönetim kuruldu. Tunus'ta başlayan protestolar kısa sürede diğer Orta Doğu ülkelerine de yayıldı. Sonrasında bu sürece "Arap Baharı" adı verildi.

Buna göre;

- I. Arap Baharı Tunus'tan başlamıştır.,
- II. Arap Baharı Orta Doğu'yu etkilemiştir.,
- III. Siyaseti ve siyasetçileri etkilemiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

7. Arap Baharı Orta Doğu ülkelerine yayıldı. Protestoların görüldüğü Tunus, Mısır, Libya, Yemen, Suriye, Ürdün ve Bahreyn gibi ülkeler uzun süredir otoriter rejimler tarafından yönetiliyordu. Bu ülkelerde adil bir gelir dağılımı yoktu. Sosyal ve ekonomik açıdan üst sınıfı oluşturan kesimler rejim ile yakından ilişkiler içindeydi. Protestolarla başlayan halk hareketleri sonucu Tunus, Libya, Mısır ve Yemen'de iktidar değişirken Suriye'de rejimin iktidarda kalabilmek için Rusya'nın da desteğiyle tüm gücünü kullanması sonucu sorun önce bölgesel, sonra da uluslararası bir boyut kazandı. Ürdün ve Bahreyn'de ise protestolar sonuçsuz kaldı.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Orta Doğu'da otoriter rejimler vardı.
- B) İktidar değişiklikleri yaşanmıştır.
- C) Bölgesel sorunlar uluslararası boyut kazanmıştır.
- D) Rusya Suriye rejimini desteklemiştir.
- E) Türkiye Arap Baharından olumsuz etkilenmiştir.

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

8. Bu süreçte demokrasi ile güvenlik arasında bir bağ kuran Batı dünyası, Orta Doğu ve Arap dünyasındaki demokrasi eksikliğini kendisi için güvenlik tehdidi olarak görüyordu. Otoriter rejimlerin baskısı altında yönetime katılamayan gruplar, radikalleşmekte ve bölgesel istikrarsızlığı tetikleyerek Batı'nın güvenliğini tehlikeye sokmaktaydı. Bu anlayışa sahip Batı dünyası Arap Baharı hareketini destekledi.

Buna göre;

- I. Batı Arap Baharını desteklemiştir.
- II. Batıya mülteci akını yaşanmıştır.
- III. Batı Orta Doğu'daki otoriter yönetimlerinden memnun değildir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. Arap Baharı hareketi Libya, Yemen ve Suriye'de kanlı bir iç savaşa dönüştü. Libya lideri Muammer Kaddafi iç savaşta hayatını kaybetti. Mısır'da seçimle iş başına gelen ilk cumhurbaşkanı olan Muhammed Mursi ordunun darbesiyle yönetimden uzaklaştırıldı.

Buna göre;

- I. Arap Baharı iç savaşı tetiklemiştir.
- II. Muammer Kaddafi hayatını kaybetmiştir.
- III. Mısır'da demokratik gelişmeler darbeye sekteye uğramıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

d. Suriye'deki Gelişmeler

10. Suriye'de siyasi ve ekonomik şartlardan memnun olmayan halk, 2011'de Beşşar Esad ve yönetimine karşı protestolara başladı. Esad protestolara karşı orduyu harekete geçirerek sert önlemler aldı. Bunun üzerine rejime karşı halk silahlı olarak mücadeleye başladı. Bu süreçte Esad, muhaliflere karşı kimyasal silah kullanmaktan dahi çekinmedi. Saldırıları özellikle Halep'te yoğunlaştı ve Esad güçlerinin kuşattığı şehirdeki insanlar Türkiye ve Rusya'nın devreye girmesiyle kurtarıldı.

Buna göre;

- I. Suriye iç savaşla karşılaşmıştır.
- II. Esad rejimi Rusya tarafından desteklenmiştir.
- III. Suriye'deki iç savaştan Türkiye etkilenmiştir.

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

8. ÜNİTE: XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

11. 2014'te DAEŞ (İŞİD)'in Suriye ve Irak'ta örgütlenmesi Suriye'deki Arap Baharının seyrini değiştirdi. Başlangıçta Esad'ın gitmesini isteyen ve bu nedenle "Özgür Suriye Ordusu"nu destekleyen ABD, DAEŞ tehdidi ile birlikte bu örgüte karşı mücadeleye ağırlık verdi. Rusya ve İran'ın Esad rejimine destek vermek amacıyla Suriye'ye askerlerini sevk etmesi dengeleri değiştirdi. Özellikle Rusya'nın desteğiyle Esad rejimi ayakta kalmayı başardı ve Batılı ülkeler de Esad'a karşı olan politikalarını değiştirmeye başladılar.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İŞİD ABD için öncelikli tehdit haline gelmiştir.
- B) Suriye'de siyasi şartlar değişmiştir.
- C) Suriye iç savaşına ABD dahil olmuştur.
- D) İran Esad rejimini desteklemiştir.
- E) Türkiye Suriye iç savaşında tarafsız kalmıştır.

12. Suriye'de iç savaşta 400 binden fazla kişi hayatını kaybetti, 8 milyon kişiye evlerini terk etmek zorunda kaldı. Bunun yaklaşık 3,5 milyonu ülkemize sığındı. Türkiye en fazla sığınmacı kabul eden ülke oldu. Türkiye, Hatay ve Şanlıurfa gibi Suriye sınırındaki şehirlerde çadır kentler kurarak, sığınmacılara barınma imkânı sağladı. Avrupa'ya geçmeye çalışan Suriyeliler ise Avrupa'da II. Dünya Savaşı'ndan beri görülen en büyük göçmen krizine neden oldu. Birçok Avrupa ülkesi çok sınırlı sayıda mülteci kabul ederken bazıları ise hiç mülteci kabul etmedi.

Yukarıdaki bilgileri dikkate aldığımızda aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Avrupa Suriye iç savaşından etkilenmemiştir.
- B) Göçmen krizinden en fazla Avrupa ülkeleri etkilenmiştir.
- C) Suriye iç savaşı Türkiye'yi olumsuz etkilemiştir.
- D) Suriye krizi sadece Türkiye'yi etkilemiştir.
- E) Suriye'de Esad rejimi devrildi.

HAZIRLAYAN: ARİF ÖZBEYLİ